

Analyzing the lived Experience of Women in the Weakening of the Family Foundation and Divorce

Marzieh Malekiha^{1*}, Farshid Aslani², Rezvan Bagheri³

1*. Assistant Professor, Department of Counseling, Faculty of Human Sciences, Hazrat-e Masoumeh University, Qom, Iran.

2. Assistant Professor, Department of Public Management, Faculty of Management, Payamnoor University, Tehran, Iran.

3. M.A., Department of Public Management, Payamnoor University, Shahinshar, Shahinshar, Iran.

Citation: Malekiha, M., Aslani, F., & Bagheri, R. (2022). Analyzing the lived experience of women in the weakening of the family foundation and divorce. *Journal of Woman and Culture*, 13(52), 95-106.

DOR: 20.1001.1.20088426.1401.13.52.8.8

ARTICLE INFO

Received: 12.03.2022

Accepted: 23.04.2022

Corresponding Author:

Marzieh Malekiha

Email:

m.malekiha@hmu.ac.ir

Keywords:

Lived experience

Weakening of the family foundation

Divorce

Abstract

The aim of the current research was to analyze the lived experience of married women in the weakening of the family foundation and divorce. The statistical population was all married women who referred to the family court of Isfahan in the spring of 2021. The research sample was 18 women who were selected by purposive sampling. The design of the current research was qualitative and using the phenomenological method. Qualitative data were collected via semi-structured interviews. Thematic analysis method was applied to analyze the data. Results indicated that weakening of the family foundation was under the influence of factors affecting divorce, which included physical violence, psychological violence, financial violence, ineffective communication, breaking the emotional contract in marital relationships, drug addiction and alcohol consumption, psychological issues and problems, emotional issues and problems. Also, the factors of weakening and harming the family foundation embraced dishonesty, extramarital factors affecting divorce and economic hardships. The factors that threaten the family foundation included the employment status of the couple, cultural differences and social status of the couple, and the formation of an undesirable marriage.

Extended abstract

Introduction: The family is the central nucleus of the society, which is the center of preservation of national traditions and the center of the development of emotions and feelings; but divorce is one of the factors that lead to the weakening of the family foundation. The growing trend of divorce breaks up families and leads the society towards social harm. Divorce is one of the most complicated problems in married life in all societies and this complexity is due to the role of various individual, social, economic, cultural and political factors in the emergence of this phenomenon. Intimacy is a very valuable and important category in marriage and it makes the relationship between couples stable and strong. In addition to intimacy, communication beliefs are also among the factors that affect couples' relationships. Demographic characteristics and the first periods of life, which increase the risk of marriage include: early years of marriage, low income and education, parental divorce, absence of traditional family values, previous marriage and women's jobs. These factors increase the possibility of divorce due to the lack of readiness to perform marital roles or resolve interpersonal conflicts. Poor communication skills, low and sad mood, lack of love, incompatibility, infidelity, mental illness, emotional problems, conflict regarding the roles of men and women, and personality traits of spouses were mentioned as reasons for divorce. Accordingly, the aim of the current research was to analyze the lived experience of married women in the weakening of the family foundation and divorce.

Method: The statistical population was all married women who referred to the family court of Isfahan in the spring of 2021. The research sample was 18 women who were selected by purposive sampling. The design of the current research was qualitative and using the phenomenological method. Qualitative data were collected via semi-structured interviews. Thematic analysis method was applied to analyze the data.

Results: The results indicated that weakening of the family foundation was under the influence of factors affecting divorce, which included physical violence, psychological violence, financial violence, ineffective communication, breaking the emotional contract in marital relationships, drug addiction and alcohol consumption, psychological issues and problems, emotional issues and problems. Also, the factors of weakening and harming the family foundation embraced dishonesty, extramarital factors affecting divorce and economic hardships. The factors that threaten the family foundation included the employment status of the couple, cultural differences and social status of the couple, and the formation of an undesirable marriage.

Conclusion: Family is the most important pillar of society and the first stage of socialization and education of individuals takes place in the family. When the foundation of the family is preserved and socialization of individuals is done correctly, then a healthy and successful society will be formed. In this research, the analysis of couples' experiences with emphasis on women regarding the weakening of the family foundation was categorized in the form of three overarching themes of factors affecting divorce, factors of weakening and damage to the family foundation, and factors that threaten the family foundation. Violence, breach of marital contract and ineffective communication due to emotional and psychological and medical problems are among the underlying

factors of divorce and lack of communication skills and emotional breakdown. Also, the lack of spousal skills, dissatisfaction with relationships and lack of understanding of the spouse, dissatisfaction with emotional relationships, verbal aggression and violence of the spouse, dissatisfaction with the spouse's addiction and mental disorders include the largest contribution to divorce. According to the experiences of women referring to the courts, it seemed that a large share of the problems that arise were caused by weak communication skills and couples' lack of awareness of how to treat each other.

Authors Contribution: Dr. Marzieh Malekiha: Designed the general frame work, elaborating the content, content analysis, submitting and editing the article and corresponding author. Dr. Farshid Aslani: Participated in the research design, ideation and editing. Rizvan Bagheri: Text design. All the authors reviewed and approved the final version. This article is taken from the master's thesis of Mrs. Rezvan Bagheri, Supervised by Dr. Farshid Aslani And the counseling advisinsy of Dr. Marzieh Malekiha.

Acknowledgments: The authors consider it is necessary to thank and appreciate the individuals who contributed to this research.

Conflicts of Interest: In this study, no conflict of interest was reported by the authors.

Funding: The research did not receive any financial support.

واکاوی تجربه زیسته زنان در تزلزل بنیاد خانواده و طلاق

مرضیه ملکپها^{۱*}، فرشید اصلانی^۲، رضوان باقری^۳

۱. استادیار گروه مشاوره، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه حضرت معصومه (س)، قم، ایران.
۲. استادیار گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.
۳. کارشناس ارشد مدیریت دولتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه پیام نور، شاهین شهر، ایران.

چکیده

هدف پژوهش حاضر، واکاوی تجربه زیسته زنان متأهل در تزلزل بنیاد خانواده و طلاق بود. جامعه آماری کلیه زنان متأهل مراجعه کننده به دادگاه خانواده شهرستان اصفهان در بهار ۱۴۰۰ بودند. نمونه پژوهش ۱۸ زن بود که به روش نمونه گیری هدفمند انتخاب شدند. طرح پژوهش حاضر کیفی و با استفاده از روش پدیدارشناسی بود. داده های کیفی با استفاده از مصاحبه نیمه ساختاریافته گردآوری شد. برای تجزیه و تحلیل داده ها از روش تحلیل مضمون استفاده شد. نتایج نشان داد که تزلزل بنیاد خانواده تحت تاثیر عوامل مؤثر بر طلاق، که شامل خشونت فیزیکی، خشونت روان شناختی، خشونت مالی، اربساط ناکارآمد، پیمان شکنی عاطفی در روابط زناشویی، اعتیاد به مواد مخدر و مصرف الکل، مسائل و مشکلات روانی، مسائل و مشکلات عاطفی بود. همچنین عوامل تزلزل و آسیب به بنیاد خانواده شامل عدم صداقت، عوامل فرا زوجی مؤثر بر طلاق و تنگناهای اقتصادی بود. عوامل تهدید بنیاد خانواده شامل وضعیت شغلی زوجین، اختلاف فرهنگی و موقعیت اجتماعی زوجین و شکل گیری ازدواج نامطلوب بود.

کلیدواژگان: تجربه زیسته، تزلزل بنیاد خانواده، طلاق

مقدمه

جامعه بزرگ انسانی از واحدهای کوچکتری شکل می گیرد که قدیمی ترین و طبیعی ترین آن خانواده است که از آغاز زندگی بشری وجود داشته است. خانواده هسته مرکزی اجتماع است که کانون حفظ سنن ملی و مرکز رشد عواطف و احساسات است. این واحد همانند سنگ بنای اول ساختمان اجتماع است که هر چه از استحکام بیشتری برخوردار باشد، به استحکام بیشتر جامعه منجر خواهد شد (Harandi, 2012). چنانچه زندگی زناشویی شرایط نامساعدی را برای ارضای نیازهای روانی همسران ایجاد کند، نه تنها سلامت روانی تحقق نمی یابد بلکه اثرات منفی و جبران ناپذیری هم چون احساس ناامیدی، اضطراب و افسردگی مزمن، عدم قطعیت و قدرت تصمیم گیری و اختلال در نظم زندگی را به دنبال دارد و به شدت و بارها این مشکلات در طول زندگی تجربه خواهد شد و در نهایت

به از دست رفتن عزت نفس و کاهش سلامت روانی فرد و فرزندان مشترک منجر خواهد شد (Mousavi, 2016). یکی از عواملی که منجر به متزلزل شدن بنیان خانواده می شود، طلاق است. روند رو به رشد طلاق، خانواده‌ها را از هم متلاشی کرده و جامعه را به سمت آسیب‌های اجتماعی پیش می برد. همچنین در آینده اذهان عموم مردم را نسبت به تشکیل خانواده که از نظر اسلام یک بنای بسیار مهم و محکمی است بدبین کرده و روز به روز بر فسادهای اجتماعی می افزاید. (Barjvand, Shirmohammadi & Ghoreishi, 2014). طلاق یکی از پیچیده ترین مشکلات زندگی زناشویی در تمام جوامع به شمار می رود و این پیچیدگی به دلیل نقش عوامل گوناگون فردی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی در بروز این پدیده است. تأثیرات ویرانگر این پدیده اجتماعی طیفی گسترده را دربر می گیرد و افزون بر زوجین دامن گیر فرزندان آن‌ها نیز خواهد شد و سلامت روانی و کیفیت زندگی آن‌ها را نیز تهدید خواهد کرد به این صورت که با ایجاد نگرشی منفی نسبت به ازدواج در فرزندان باعث آسیب رساندن به کیفیت روابط زناشویی آینده آن‌ها می شود (Fouladiyan & Shojaee, 2020). طلاق یک پدیده فرهنگی است که هم از فرهنگ تأثیر می گیرد و هم بر آن تأثیر می گذارد. پس توجه به طلاق از دیدگاه روانشناختی، جامعه‌شناختی، فرهنگی، اقتصادی و حتی جمعیت‌شناختی حائز اهمیت است (Taghavi Dinani, Bagheri & Khalatbari, 2020).

به اعتقاد (Ho, Jiang & Wang, 2019) ازدواج سالم دارای چندین عنصر مانند صمیمیت، تعهد، رضایت زناشویی، ارتباط، نیز نبود عناصری مانند خشونت و خیانت است. (Nazari, Karbalaie Mohammad Meigooni, 2018) و همچنین (Sheikh Zeineddin, Farrokhi, & Abbaspoor Azar, 2019) دریافتند که رضایت زناشویی، تعهد به ازدواج، توافق، صمیمیت و یک دلی و تجلی ابراز عواطف و احساس‌ها در زندگی زناشویی چهار جنبه مهم از عملکرد زوج‌ها در زندگی مشترک است. (Clyde, Hawkins & Willoughby, 2020) دریافتند که تعهد بین زوج‌ها می تواند بر واکنش نسبت به خطاها و باورهای اشتباه آن‌ها نسبت به یکدیگر تأثیر بگذارد و موجب تعاملاتی سازنده یا مخرب بین آن دو شود. (Gonczarowski, Nisan, Oštrovsky & et al., 2019). براین باورند که صمیمیت مقوله بسیار با ارزش و مهمی در ازدواج است و موجب ثبات و استحکام روابط بین زوج‌ها می شود. علاوه بر صمیمیت، باورهای ارتباطی نیز از جمله عواملی است که بر روابط زوج‌ها تأثیر می گذارد (Johnson, Lavner, Barton & et al., 2020).

باورهای ارتباطی یک زمینه کلان در تحلیل شناختی اجتماعی و فرایندهای ارتباطی بین زوج‌ها است که با ثبات، تعهد، صمیمیت و سازگاری در ارتباط است (Zare Garizi, Ebrahimi & Abolmaali, 2016). همان طور که پژوهشگرانی از جمله (Ho & et al., 2019) و همچنین (Jackson, Mantler, Jackson & et al., 2020) گزارش کردند، چون باور ارتباطی مطلوب و خوب می تواند صمیمیت عمیقی ایجاد کند و باور ارتباطی بد و غیر منطقی می تواند تعهد و نکات مثبت رابطه را از بین ببرد؛ زوج‌هایی که قادرند ارتباط عاطفی مؤثر و رابطه صمیمانه برقرار کنند از توانایی لازم برای تصدیق یک دیگر، گوش دادن و پاسخ‌های غیر تدافعی به نیازهای همسر خود و تمرکز بر مسائل موجود در هنگام بروز سوء تفاهم‌ها و احساسات منفی بهره ببرند. بیشتر زوجین به این امید که همه‌ی عمرشان را در کنار هم می‌مانند، ازدواج می‌کنند؛ اما امروزه در بسیاری از کشورهای جهان، طلاق به پدیده‌ای عادی تبدیل شده و هر روز در حال گسترش است (Rezapour & Saeydi, 2021). در حال حاضر اکثریت طلاق‌ها نه به خاطر عمل زشت فاحش و آشکار بلکه عوامل ساده مانند: نوازش، ابراز محبت، نگرش به زن و...، اما ضروری صورت می‌گیرد. عواملی که برای داشتن یک ارتباط زناشویی و زندگی سالم نیاز به مهارت‌های زندگی دارد. آموزش شیوه‌های صحیح رفتاری از طریق برگزاری دوره‌های آموزشی قبل از ازدواج تحت عناوین آموزش مهارت‌های زندگی، راهبردهای ارتقای کارکرد خانواده، حقوق و تکالیف زوجین و بهداشت باروری گزارش شده است (Beazari Kari, 2021). ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و دوره‌های زندگی، که ریسک ازدواج را بالا می‌برد عبارتند از: سال‌های اولیه ازدواج، درآمد و تحصیلات پایین، طلاق والدین، عدم وجود ارزش‌های سنتی خانوادگی، ازدواج قبلی و شغل زنان. این عوامل به دلیل وجود عدم آمادگی برای انجام نقش‌های زناشویی یا حل تعارضات بین شخصی، امکان طلاق را بالا می‌برد (Rezapour & Saeydi, 2021).

بر اساس نتایج پژوهش‌های انجام شده از دیگر علل و عوامل طلاق مهارت‌های ارتباطی ضعیف، مصرف مشروبات

الکلی و مواد مخدر، تعداد ساعات کاری زنان در بیرون از خانه و میل آنان به استقلال اقتصادی، مسائل و مشکلات عاطفی، نگرش مثبت به طلاق، طلاق والدین و پایین بودن سن ازدواج، دلبستگی ناایمن، خیانت زناشویی، خشونت، خانواده‌ی نابسامان مبدأ و بیماری‌های روانی جسمانی و اختلالات شخصیتی بود (Khojaste mehr, Bahmaei, Sodani & et al., 2020).

Ramezanifar, Kaldi & Ghadimi (2021) در تحقیقی با عنوان تحلیل عوامل مؤثر بر طلاق عاطفی در زنان متأهل به این نتایج رسیدند که مقولاتی هم‌چون بی‌توجهی مردان به زنان، بی‌مسئولیتی، خشونت، مشکلات ارتباطی و عاطفی، عدم حضور مؤثر در منزل و نداشتن برنامه مناسب اوقات فراغت موجب بروز طلاق عاطفی شده و عواملی هم‌چون شرایط خانوادگی و دخالت‌های خانواده‌ها و پایگاه اقتصادی-اجتماعی فرد، شغل، درآمد، مدت زمان ازدواج و سن زوجین موقع ازدواج، باعث تشدید عوامل علی مؤثر بر طلاق عاطفی می‌شود.

Akhundi & Hemti (2020) در پژوهشی کیفی به این نتایج دست یافتند که نقاط آغازین در طلاق، سردی در روابط زناشویی، عوامل شخصیتی، پنهان کاری، عدم بهبود زندگی، تغییرات منفی، سوءظن، حس به خیانت، اشتباه در تعیین مصداق و افشای دروغ بود. (Goodarzi (2019) در پژوهشی به این نتایج رسید که برنامه‌های آموزش تمایز یافتگی و گرایش به سمت پیشگیری از دلزدگی زناشویی و در نتیجه بالابردن عملکرد خانواده می‌توانند پیشگیری کننده از خیانت در روابط زناشویی باشند. در پژوهشی توسط Ghayyur (2010) که بر روی ۴۰۲ مسلمان مطلقه در امریکای شمالی انجام شد، دلایل طلاق به ترتیب اهمیت ناسازگاری، خشونت شامل خشونت عاطفی، کلامی، فیزیکی و عاطفی، سوءاستفاده مالی و دخالت گزارش شد. در پژوهش‌های انجام شده توسط (Thadathil & Sriram (2020) و همچنین Hald, Strizzi, Ciprić & Sander (2020) مهارت‌های ارتباطی ضعیف، خلق پایین و غمگین، کمبود عشق، ناسازگاری، خیانت، بیماری روانی، مشکلات عاطفی، تعارض در مورد نقش‌های زن و مرد و ویژگی‌های شخصیتی همسران به عنوان دلایل طلاق عنوان شد. با توجه به مطالب و پژوهش‌های انجام شده هدف پژوهش حاضر، واکاوی تجربه زیستی زنان متأهل در تزلزل بنیاد خانواده و طلاق بود.

روش

طرح پژوهش، جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

طرح پژوهش حاضر کیفی و روش مورد استفاده پدیدارشناسی می‌باشد. پدیدارشناسی اساساً مطالعه تجربه زیسته یا جهان زندگی است (Emami Sigaroodi, Dehghan Nayeri, Rahnavard & et al., 2012). جامعه آماری شامل کلیه زنان متأهل که در سه ماهه بهار ۱۴۰۰ به دادگاه خانواده شهرستان اصفهان مراجعه کرده‌بودند، است. روش نمونه‌گیری هدفمند بود. در بخش کیفی، استفاده از ابزار مصاحبه، تعداد نمونه بسیار بزرگ یا کوچک توصیه نشده، بلکه حصول معیارهایی مانند اشباع داده‌ها و تکرار اطلاعات، کفایت حجم نمونه را نشان می‌دهد که در پژوهش حاضر با ۱۸ زن متأهل به اشباع رسید.

روش اجرا

برای جمع‌آوری اطلاعات مربوط به تجربه زنان متأهل مراجعه‌کننده به دادگاه خانواده از مصاحبه نیمه‌ساختار یافته و عمیق استفاده شد. تجارب آزمودنی‌ها با دقت به صورت حضوری، یادداشت برداری شد. با رعایت ملاحظات اخلاقی، به شرکت‌کنندگان اطمینان داده شد که اطلاعات آنان محرمانه خواهد ماند. پس از مطالعه دقیق، مضامین استخراج گردید. چهار روش برای تایید صحت و درستی داده‌ها پیشنهاد شده است که از سوی بسیاری از پژوهشگران کیفی مورد استفاده قرار گرفته است. این چهار روش عبارتند از: اعتبار، انتقال پذیری، قابلیت اطمینان و قابلیت تایید (Krupić, Čuštović, Jašarević & et al., 2019) که در این مطالعه به شرح زیر رعایت گردیده است: برای اعتبار مطالعه، از راه‌های گوناگون مانند درگیری طولانی مدت، مشاهده، سه‌سوسازی استفاده شده است. به این ترتیب که عناصر به تأیید متخصصان رسید. منظور از انتقال پذیری، قابلیت تعمیم نتایج به دست آمده از نمونه مورد مصاحبه

به کل جمعیت است. از آنجا که مطالعه کیفی بیشتر جنبه ذهنی دارد تا عینی، تعمیم‌پذیری که در پژوهش‌های کمی کاربرد دارد، در پژوهش‌های کیفی استفاده نمی‌شود (McCusker & Gunaydin, 2015). در این مطالعه سعی شده است تمام جزئیات پژوهش از نمونه‌گیری تا فرایند جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها به طور کامل شرح داده شود تا در مورد انتقال‌پذیری نقطه‌ی مبهمی باقی نماند. قابلیت اطمینان در مطالعه کیفی به اعتبار پژوهش وابسته است. یکی از راه‌های تأمین اطمینان در مطالعه‌ی کیفی استفاده از مسیر ممیزی است. در مسیر ممیزی افراد خارج از پژوهش که به پژوهش‌های کیفی آشنا هستند به عنوان چک‌کننده و ناظر عمل می‌کنند. در این مطالعه از یک ناظر خارجی با تجربه در تحقیق کیفی استفاده شد که زیربنای تئوریک فرایند جمع‌آوری داده‌ها و فرایند تحلیل را بررسی و تایید نمود و در نتیجه قابلیت اطمینان مطالعه حاصل گردید. آخرین مورد مربوط به قابلیت تایید مطالعه است. منظور از قابلیت تایید مطالعه این است که داده‌ها به منابعی که از آن گرفته شده‌اند مربوط باشند تا خواننده اطمینان حاصل کند که نتیجه‌گیری و تفاسیر به عمل آمده مستقیماً به آنها مربوط شود (Bazargan, 2015). در این مطالعه از یک ناظر خارجی مسلط به تحقیق کیفی استفاده شد که مواردی از قبیل یادداشت‌ها، داده‌های تحلیل شده، یافته‌های مطالعه، جزئیات فرایند مطالعه و در واقع به تمامی جزئیات مطالعه دسترسی داشت. تجزیه و تحلیل داده‌های به دست آمده از مصاحبه‌های انجام شده با استفاده از روش تحلیل مضمون انجام گرفت. بر این اساس ابتدا جلسات مصاحبه با دقت به صورت مکتوب پیاده‌سازی شد.

یافته‌ها

یافته‌های حاصل از تجارب زنان در خصوص بنیاد خانواده در قالب سه مضمون فراگیر عوامل مؤثر بر طلاق، عوامل تزلزل و آسیب به بنیاد خانواده و عوامل تهدید بنیاد خانواده قرار گرفت که در ذیل به معرفی این مضامین پرداخته شد.

– عوامل مؤثر بر طلاق

عوامل مؤثر بر طلاق در قالب ۸ مضمون سازمان‌دهنده و ۵۰ مضمون پایه، دسته‌بندی شدند.

۱- خشونت فیزیکی:

یکی از بدترین تجارب میان زوجین خشونت فیزیکی است. کتک‌کاری، پرت کردن وسایل به سمت همسر، آزار و اذیت جسمی، تهدید با وسایل (چاقو) از جمله تجارب تلخ مرتبط با خشونت است. زوجه ۵ تجربه‌اش را اینگونه توصیف می‌کند: «من ۳۲ سال کتک خوردم، اگه نیم ساعت غذاش دیر می‌شد من کتک می‌خوردم».

۲- خشونت روان‌شناختی:

از جمله مصادیق خشونت روان‌شناختی در این پژوهش؛ بی‌توجهی به نیازها و خواسته‌های همسر، آبروریزی و هتک حیثیت، تحقیر کردن، آزار و اذیت روحی و روانی، بی‌توجهی به همسر، قهر کردن، عدم توجه به صحبت‌های همسر و عدم تمکین عام از سوی زوجه، رجوع به اختلافات گذشته، عدم احساس امنیت جانی و عدم احساس امنیت روحی و روانی و آسایش و آرامش می‌باشد.

زوجه ۱۰ تجربه‌اش را اینگونه توصیف می‌کند: «ما هیچ وقت «ما» نبودیم، همش من ... من ...، برو بخور، برو خودت بخور، من حتی مطب دکتر را هم با دوستهام می‌رفتم، شوهرهاشون می‌اومدند دنبالم. تو خونه بود، من می‌رفتم دکتر».

۳- خشونت مالی:

از جمله مصادیق عنوان شده برای خشونت اجتماعی در این پژوهش؛ عدم تأمین نیازهای مالی همسر و فرزندان و عدم تأمین مقدمات زندگی مشترک می‌باشد.

زوجه ۷: «بهش میگم توروخدا به من ۵۰ هزار تومان بده. من حساسیت پوستی دارم، حتی پول برای درمان من

نمیده. من دندونام خرابه پول نمیده من برم دندونپزشکی. من خسته شدم از بس اسپری به دندونم زدم». **۴-ارتباط ناکارآمد:**

از مصادیق ارتباط ناکارآمد طبق یافته‌های این پژوهش؛ دلزدگی زناشویی، طلاق عاطفی، دل‌مردگی، عدم‌رضایت زناشویی و خستگی‌روانی، کاهش ظرفیت تحمل پریشانی، دعوا و درگیری و مشاجره لفظی و دادوبیداد، جر و بحث و دعوای تکراری و تمام‌نشدنی، توهین و فحاشی، تهمت، بداخلاقی، عدم تأمین نیازهای روحی و روانی همسر، عدم توجه به همسر و ابرازعلاقه، بی‌مسئولیتی و نبودن وظیفه‌شناسی، ناسازگاری و عدم رسیدگی زن به امور منزل می‌باشد.

زوجه ۱۴: «از صبح که میره سرکار، شب ساعت ۱ می‌یاد خونه، شبم دخترم را می‌بینم، بوسش می‌کنم و میره می‌خوابه یا میره بیرون».

۵-پیمان شکنی عاطفی در روابط زناشویی:

عناوین در نظر گرفته شده در این خصوص شامل ازدواج مجدد (همسر دوم)، بی‌قید و بندی و بی‌بند و باری، روابط نامتعارف، بی‌عفتی، عدم پایبندی به تعهد زناشویی و پیمان شکنی زناشویی می‌باشد. زوجه ۹: «این قدر با زن‌های دیگر رابطه داشت. همشون هم زن‌های پیرامونی و آشنا بودند».

۶-اعتیاد به موادمخدر و مصرف الکل:

از مصادیق ذکر شده در این خصوص، اعتیاد به موادمخدر، مصرف موادمخدر، مصرف مشروبات الکلی، مصرف داروهای اعتیاد آور می‌باشد. زوجه ۴: «آقا از اول ازدواج اعتیاد داشته، چند سال حشیش استفاده می‌کرد، جدیداً هم دیدم شیشه استفاده می‌کنه. توهم زیاد می‌زنه».

۷-مسائل و مشکلات روانی:

بیماری‌های روحی و روانی و اختلالات شخصیتی، عدم استقلال و تأثیرپذیری از خانواده، نگرش‌های منفی و نگرش‌های انتقادی خصوصاً آمیز نسبت به همسر و خانواده‌ی او، از مصادیق در نظر گرفته شده برای مسائل و مشکلات روانی بود.

زوجه ۴: «هر اتفاقی که بیفته من و خانواده‌ام مقصریم. دیشب کلید ماشین گم شده بود، خدا میدونه چقدر فحش به من و خانواده‌ام داده. تصادف کرده، ماشین رازده داغون کرده، اما هر اتفاقی که بیفته مقصر ماییم. اگه هر اتفاقی بیفته می‌گه تو مقصری، داداشات مقصرند. اگه همسایه توی کوچه حرفی بهش بزنه، می‌گه تو رفتی با همسایه دسیسه کردی، بیان سر به سر من بگذارند. می‌گه برادرهای تو میان آشغال میذارن دم خونه ما».

۸-مسائل و مشکلات عاطفی:

عدم تفاهم در مشکلات عاطفی، بی‌اعتنایی به نیازهای عاطفی همسر از مصادیق عنوان شده برای مسائل و مشکلات عاطفی است.

زوجه ۷: «در مورد روابط عاطفی، هر موقع بهش دست می‌زنم می‌گه من حالت تهوع بهم دست می‌ده. من بدم میاد».

عوامل تزلزل و آسیب به بنیاد خانواده

در این پژوهش، عوامل تزلزل و آسیب به بنیاد خانواده در قالب ۳ مضمون سازمان دهنده و ۱۶ مضمون پایه، دسته بندی شدند. طبق مصاحبه‌های صورت گرفته، عدم صداقت، عوامل فرا زوجی مؤثر بر طلاق و تنگناهای اقتصادی از مهم ترین عوامل بودند.

۱-عدم صداقت:

دروغ‌گویی و پنهان کاری مصادیق عدم صداقت می‌باشند. تجربیات زوجه ۱۷ در این زمینه به شرح ذیل می‌باشد: «آقا خونه داره، ماشین داره، پول هم توی بانک سپرده داره، ۱۶ سال پیش ۱۲ میلیون تومان توی بانک سپرده داشت به من نگفته بود، داداشم توی بانک کار می‌کرد بهم گفت؛ فهمیدیم. حالا هم که چند ساله فیلش یاد هندستون کرده که دیگه اصلاً نمی‌گه».

۲- عوامل فرا زوجی مؤثر بر طلاق:

تأثیر خانواده‌ها، دخالت اطرافیان، درگیری با خانواده همسر (ضرب و جرح)، عدم سازگاری خانواده‌ها با زوجین و درگیر شدن آن‌ها با هم‌دیگر و شکسته شدن حرمت‌ها، اختلاف بر سر خانواده‌ها، تأثیر منفی خانواده‌ها، ایجاد مشکل برای خانواده‌های یکدیگر، پس لرزه‌های ازدواج قبلی، طرح شکایت‌های متعدد در دادگاه، تأثیر پذیری از دیگران (وکلا)، رسانه‌ی مخرب از عوامل فرا زوجی می‌باشد.

زوجه ۱۰: «توی حرف و نقل‌ها متوجه شدم که خانواده همسر موافق بچه نیستند. مادرش به من گفت: پیر شدی، برو خانه سالمندان، بچه نمی‌خواهی ولی من عاشق بچه هستم».

زوجه ۱۸: «بچه‌های زن قبلیش مرا خیلی اذیت می‌کردند. در مورد جن و اینا حرف می‌زدند. باردار بودم، بچه‌ش زد توی شکمم، بچه‌ام سقط شد. پسرش من را از خونه خودم کرد بیرون. استوری گذاشته: جای دوستان خالی. عکساش هم هست. توی خونه من پاتوق درست کردند. این دوتا بچه را از زن اولش گرفته و دردسر برای ما درست کرده. یک سال این بچه‌ها پیش ما نبودند، این قدر زندگی‌مون آرامش داشت، از وقتی که دوباره اینا اومدن تو زندگی‌مون دردسر شروع شد. پسرش می‌گه: من نمی‌ذارم شما با هم راحت زندگی کنید، بابام هر روز مامانم را می‌زد».

۳- تنگناهای اقتصادی:

از مصادیق تنگناهای اقتصادی؛ اختلاف بر سر مسائل مالی، درآمد پایین، مشکلات اقتصادی ناشی از کرونا بود. زوجه ۶: «من در آژانس کار می‌کنم، درآمد خیلی کم شده به خاطر کرونا، مرتب محدودیت می‌گذارند. کار من فصلی هست. کرایه خونه باید بدم، قسط دارم، نفقه خانم حکم صادر شده باید اون را هم بدم».

- تهدیدات موجود برای بنیاد خانواده

در این پژوهش، عوامل تهدید برای بنیاد خانواده در قالب ۳ مضمون سازمان دهنده و ۱۷ مضمون پایه، دسته‌بندی شدند. طبق مصاحبه‌های صورت گرفته، وضعیت شغلی زوجین، اختلاف فرهنگی و موقعیت اجتماعی زوجین، شکل‌گیری ازدواج نامطلوب به عنوان مضامین سازمان دهنده در نظر گرفته شد.

۱- وضعیت شغلی زوجین:

بیکاری همسر، اشتغال زن، تعداد ساعات کاری زنان در بیرون از خانه، مشکلات و گرفتاری‌های ناشی از شغل همسر از جمله مصادیق در نظر گرفته شده است.

زوجه ۸: «۸ سال من نردبان‌ش بودم، رفت درس خواند، آوردمش اصفهان، حالا رفته کارمند شده، برای خودم شاخ شده». زوجه ۱۰: «ایشون توی شرکتی رفته شریک شده با یک آدم ناسالم. آدمی که پرونده کثیفی داره، مشکل اخلاقی داره، پرونده کیفری داره، بارها و بارها من به ایشون اعلام کرده بودم که حق نداری بری، ایشون گفت: تو جلوی رشد من رانمی‌تونی بگیری، من از این زندگی راضی نیستم حالا که می‌خواهی من مثل خواهرم بشینم تو خونه، تو رو نگاه کنم».

۲- اختلاف فرهنگی و موقعیت اجتماعی زوجین:

از مصادیق اختلاف فرهنگی و موقعیت اجتماعی زوجین؛ تفاوت فرهنگی، تفاوت در تربیت خانوادگی، تفاوت عقاید، تفاوت ارزش‌ها، باورهای غلط و اعتقادات خرافی و تغییر در عقاید می‌باشد.

زوجه ۹: «دخترم را می‌بره جاهایی که در شأن و شخصیت یه دختر ایرانی با این تربیت نیست. تربیت من با شوهرم فرق می‌کنه. من چون نماز می‌خونم، کتاب‌ها را پرت می‌کنه اون طرف».

۳- شکل‌گیری ازدواج نامطلوب:

عدم علاقه به همسر، عدم بلوغ فکری، تفاوت شخصیتی زوجین، دوستی پیش از ازدواج، سال‌های اولیه ازدواج، سن کم ازدواج، میل به طلاق از جمله عناوین ذکر شده در خصوص شکل‌گیری ازدواج نامطلوب می‌باشد.

زوجه ۵: «من سنم کم بود ازدواج کردم، یاد گرفته بودم وقتی مرد میزنه تو سرم، بگم بله چشم قربان. من خیلی ساده بودم، همش گولم می‌زد. این قدر بلا سر من آورد. این مرد خیلی به من ظلم کرده. وقتی ازدواج کردیم آقا هیچی نداشت. من چقدر نخوری و نیوشی کردم تا این مغازه و خونه و ماشین را به دست آورد، حتی من وقتی تازه عروس بودم فرش زیر پام را بردند فروختند».

بحث و نتیجه‌گیری

خانواده مهم‌ترین رکن جامعه است و اولین مرحله اجتماعی شدن و تربیت افراد در خانواده اتفاق می‌افتد. وقتی بنیان خانواده حفظ شود و جامعه‌پذیری افراد به درستی انجام شود، آنگاه جامعه‌ای سالم و موفق شکل می‌گیرد. در این پژوهش تحلیل تجارب زوجین با تاکید بر زنان در خصوص تزلزل بنیاد خانواده در قالب سه مضمون فراگیر عوامل مؤثر بر طلاق، عوامل تزلزل و آسیب به بنیاد خانواده و عوامل تهدید بنیاد خانواده دسته‌بندی شد. عوامل مؤثر بر طلاق شامل خشونت فیزیکی، خشونت روان‌شناختی، خشونت اجتماعی، ارتباط ناکارآمد، پیمان‌شکنی جنسی و عاطفی در روابط زناشویی، اعتیاد به مواد مخدر و مصرف الکل، مسائل و مشکلات روانی، مسائل و مشکلات عاطفی بود.

یافته‌های پژوهش با نتایج تحقیق (Rezapor & Saeydi (2021 و همچنین Khojaste mehr & et al. (2020 همسو بود. با این توضیح که مقولاتی هم چون بی‌توجهی مردان به زنان، بی‌مسئولیتی، خشونت، مشکلات ارتباطی و عاطفی از عوامل مؤثر بوده است. خشونت، پیمان‌شکنی زناشویی و ارتباط ناکارآمد از مشکلات عاطفی و روانی و پزشکی از عوامل زمینه‌ای طلاق و نابسندگی مهارت‌های ارتباطی و گسلس عاطفی است. همچنین فقدان مهارت‌های همسرمداری، نارضایتی از روابط و عدم درک همسر، نارضایتی از روابط عاطفی، پرخاشگری کلامی و خشونت همسر، نارضایتی از اعتیاد همسر و اختلالات روانی بیشترین میزان سهم در طلاق را در بر می‌گیرد. عوامل تزلزل و آسیب به بنیاد خانواده شامل عدم صداقت، عوامل فرازوجی مؤثر بر طلاق و تنگناهای اقتصادی بودند که در نتیجه تحلیل تجارب شرکت‌کنندگان در این زمینه به دست آمدند. هم چنین اثرات مخرب رسانه بر همسر، نارضایتی از وضعیت مدیریت اقتصادی و دخالت والدین و اقوام همسر در این زمینه نیز مؤثر بودند. پنهان‌کاری و افشای دروغ، سوءاستفاده مالی و دخالت خانواده از دلایل کم‌اهمیت‌تر در طلاق عنوان شده است. وضعیت شغلی زوجین، اختلاف فرهنگی و موقعیت اجتماعی و شکل‌گیری ازدواج نامطلوب از مضامین سازمان‌دهنده تهدیدات بنیاد خانواده می‌باشند. نارضایتی از تفاوت‌های فرهنگی با همسر، عدم وجود دیدگاه‌های مشترک، اختلاف نظر در نوع نگرش، باورها و اعتقادات هم‌تأثیرگذار می‌باشد. نظر به این که خانواده مانند سنگ بنای اول ساختمان اجتماع است، هر چه از استحکام بیشتری برخوردار باشد، به استحکام بیشتر جامعه منجر خواهد شد. تزلزل و آسیب خانواده جامعه را تحت‌الشعاع قرار داده و آینده فرزندان را آسیب می‌زند و به تباهی می‌کشاند. با توجه به تجارب زنان مراجعه‌کننده به دادگاه‌ها به نظر می‌رسد سهم زیادی از مشکلات به وجود آمده ناشی از ضعف مهارت‌های ارتباطی و عدم آگاهی زوجین از چگونگی رفتار با یک‌دیگر می‌باشد. بنابراین آموزش‌های ضروری و لازم و به صورت کاربردی برای زوجین و یا جوانان مخصوصاً قبل از ازدواج از جمله دوره‌های مهارت‌ارتباط و همچنین دوره‌های خودشناسی سبب می‌شود تا جوانان با نحوه تعامل با یکدیگر و وظایف و تکالیف خود، بهتر و بیشتر آشنا شوند و از بسیاری از مشکلاتی که در آینده ممکن است اتفاق افتد پیشگیری شود و افراد بتوانند خانواده‌هایی پر از عشق و نشاط و با درک از شرایط خود و طرف مقابل تشکیل دهند.

سهم نویسندگان: دکتر مرضیه ملکپها: طراحی چارچوب کلی، تدوین محتوا، تحلیل مطالب، ارسال و اصلاح مقاله و نویسنده مسئول. دکتر فرشید اصلانی: طراحی، ایده‌پردازی و اصلاح مقاله، رضوان باقری: طراحی متن. همه نویسندگان نتایج را مورد بحث قرار داده و نسخه‌ی نهائی را بررسی و تأیید کرده‌اند. این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد خانم رضوان باقری به راهنمایی دکتر فرشید اصلانی و راهنمایی دکتر مرضیه ملکپها می‌باشد.

سپاسگزاری: نویسندگان از همه‌ی کسانی که با نقد و مشورت خود در تکمیل پژوهش مؤثر بوده‌اند، تقدیر و سپاسگزاری می‌کنند.

تعارض منافع: در این پژوهش هیچ گونه تعارض منافی را نویسندگان گزارش نکرده‌اند.

منابع مالی: این پژوهش از حمایت مالی برخوردار نبوده است.

References

- Akhundi, M., & Hemti, F. (2020). Studying the contexts and foundations of the formation of the divorce process (case study: Mashhad city). *Scientific Quarterly of Social-Cultural Studies of Khorasan*, 14(2), 7-9. [Persian] URL: https://www.farhangekhorasan.ir/article_114126.html?lang=fa
- Barjvand, A., Shirmohammadi, D., Ghoreishi, F. (2014). Understanding causes of divorce from the viewpoints of the divorced and divorcing couples (the case of saghez city). *Strategic Research on Social Problems in Iran University of Isfahan*, 3(1), 19-30. [Persian] DOI: 20.1001.1.23221453.1393.3.1.2.3
- Bazargan, A. (2015). *Introduction to qualitative and mixed research methods*. Tehran: Didar publishing. [Persian] URL: <https://www.agahbookshop.com>
- Beazari Kari, F. (2021). The effect of iranian-islamic lifestyle education on emotional divorce and spiritual health in couples with marital problems. *Islamic Life Style*, 5(2), 185-193. URL: <http://islamielifej.com/article-1-1223-fa.html>
- Hald, G. M., Strizzi, J. M., Ciprić, A., & Sander, S. (2020). The divorce conflict scale. *Journal of Divorce & Remarriage*, 61(2), 83-104. URL: <https://doi.org/10.1080/10502556.2019.1627150>
- Clyde, T. L., Hawkins, A. J., & Willoughby, B. J. (2020). Revising premarital relationship interventions for the next generation. *Journal of Marital and Family Therapy*, 46(1), 149-164. DOI: 10.1111/jmft.12378
- Emami Sigaroodi, A., Dehghan Nayeri, N., Rahnavard, Z., & Nori Saeed, A. (2012). Qualitative research methodology: phenomenology. *Journal of Holist Nurs Midwifery*, 22(2), 56-63. [Persian] URL: <http://hnmj.gums.ac.ir/article-1-161-en.html>
- Fouladiyan, M., Shojaee, M. (2020). Sociological study of divorce proceedings. *Journal of Family Research*, 16(2), 231-257. [Persian] URL: https://jfr.sbu.ac.ir/article_97819.html
- Ghayyur, T. (2010). Marriage: conflict, divorce in the muslim community. *Journal of Psychology*, 45(2), 140-146. URL: <https://www.soundvision.com/article/divorce-in-the-muslim-community-2010-survey-analysis>
- Gonczarowski, Y. A., Nisan, N., Ostrovsky, R., & Rosenbaum, W. (2019). A stable marriage requires communication. *Games and Economic Behavior*, 118(1), 626-647. URL: <https://doi.org/10.1016/j.geb.2018.10.013>
- Goodarzi, M. (2019). Predicting the probability of marital infidelity based on self-differentiation, family function & couple burnout. *QJCR*, 18(71), 80-99. [Persian] URL: <http://iranocounseling.ir/journal/article-1-614-fa.html>
- Harandi, M. (2012). Separation of expropriation without necessary to divorce sermon. *Journal of Islamic Jurisprudence and Law*, 5(1), 41-55. [Persian] URL: https://jfil.srbiau.ac.ir/article_4185.html?lang=fa
- Hou, Y., Jiang, F., & Wang, X. (2019). Marital commitment, communication and Marital satisfaction: An analysis based on actor-partner interdependence model. *International Journal of Psychology*, 54(3), 369-376. DOI: 10.1002/ijop.12473
- Johnson, M. D., Lavner, J. A., Barton, A. W., Stanley, S. M., & Rhoades, G. K. (2020). Trajectories of relationship confidence in intimate partnerships. *Journal of Family psychology*, 34(1), 24-31. DOI:

10.1037/fam0000575

- Jackson, K. T., Mantler, T., Jackson, B., Walsh, E. J., Baer, J., & Parkinson, S. (2020). Exploring mothers' experiences of trauma and violence-informed cognitive behavioral therapy following intimate partner violence: A qualitative case analysis. *Journal of Psychosomatic Obstetrics & Gynecology*, 41(4), 308-316. DOI: [10.1080/0167482X.2019.1707799](https://doi.org/10.1080/0167482X.2019.1707799)
- Khojaste mehr, R., Bahmaei, A., Sodani, M., & Abbaspour, Z. (2020). The explanation of divorce formation process: A qualitative research. *Psychological Achievements*, 27(1), 23-46. [Persian]. DOI: [10.22055/psy.2020.32329.2488](https://doi.org/10.22055/psy.2020.32329.2488)
- Krupić, F., Čustović, S., Jašarević, M., Šadić, S., Fazlić, M., Grbic, K., & Samuelsson, K. (2019). Ethnic differences in the perception of pain: a systematic review of qualitative and quantitative research. *Medicinski Glasnik*, 16(1), 108-114. DOI: [10.17392/966-19](https://doi.org/10.17392/966-19)
- McCusker, K., & Gunaydin, S. (2015). Research using qualitative, quantitative or mixed methods and choice based on the research. *Perfusion*, 30(7), 537-542. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/25378417/>
- Mousavi, M. (2016). Semantic representation of mutual-consent divorce. *Journal of Family Research*, 12(2), 287-304. [Persian] URL: https://jfr.sbu.ac.ir/article_97293.html?lang=fa
- Nazari, R., Karbalaie Mohammad Meigooni, A. (2018). Structural model of perfectionism, psychological well-being and marital adjustment. *Journal of Applied Psychology*, 11(4), 411-432. [Persian] DOI: [20.1001.1.20084331.1396.11.4.6.9](https://doi.org/20.1001.1.20084331.1396.11.4.6.9)
- Ramezanifar, H., Kaldi, A., & Ghadimi, B. (2021). Analysis of emotional divorce and its effective factors in married women of Tonekabon city. *Woman in Development & Politics*, 19(2), 167-191. [Persian]. DOI: [10.22059/jwdp.2021.316823.1007940](https://doi.org/10.22059/jwdp.2021.316823.1007940)
- Rezapour, D., & Saeydi, N. (2021). Agreed divorce from women's perspective: A phenomenological study. *Social Development & Welfare Planning*, 13(47), 191-224. [Persian]. DOI: [10.22054/qjsd.2021.59661.2145](https://doi.org/10.22054/qjsd.2021.59661.2145)
- Sheikh Zeineddin, H., Farrokhi, N., & Abbaspoor Azar, Z. (2019). Mediating role of psychological capital in the relationship between personality features with marital adjustment in students. *Journal of Applied Psychology*, 12(3), 439-462. [Persian]. DOI: [20.1001.1.20084331.1397.12.3.7.5](https://doi.org/20.1001.1.20084331.1397.12.3.7.5)
- Taghavi Dinani, P., Bagheri, F., & Khalatbari, J. (2020). A qualitative study of the experiences of divorced men and women on the psychological factors affecting divorce. *Journal of Psychological Sciences*, 19(86), 213-228. [Persian] URL: <http://psychologicalscience.ir/article-1-493-fa.html>
- Thadathil, A., & Sriram, S. (2020). Divorce, families and adolescents in India: A review of research. *Journal of Divorce & Remarriage*, 61(1), 1-21. URL: <https://doi.org/10.1080/10502556.2019.1586226>
- Zare Garizi, M., Ebrahimi, H., & Abolmaali, K. (2016). Predicting marital commitment based on basic psychological needs and intimacy with mediation of self-differentiation. *Journal of Applied Psychology*, 14(1), 55-76. [Persian] DOI: [10.52547/apsy.14.1.55](https://doi.org/10.52547/apsy.14.1.55)